

ДРАЙВЕРИ НА "ИКОНОМИКАТА В СЯНКА" - ГРУПИ ФАКТОРИ, ДЕТЕРМИНИРАЩИ „ИКОНОМИКАТА В СЯНКА“ И ТЯХНОТО ОТНОСИТЕЛНО ТЕГЛО

НАЦИОНАЛНА КОНФЕРЕНЦИЯ „ФАКТОРНА ДЕТЕРМИНИРАНост НА
„ИКОНОМИКАТА В СЯНКА“ В ПРЕДСТАВИТЕ НА БЪЛГАРСКОТО ОБЩЕСТВО:
ЕМПИРИЧНО ИЗСЛЕДВАНЕ, РЕЗУЛТАТИ, ИНТЕРПРЕТАЦИИ И ПРЕПОРЪКИ ЗА ПОЛИТИКИ“

2-РИ ЮНИ 2023 Г.

Гл. ас. д-р Александър Герганов

	Икономиката в сянка е незаконна	Икономиката в сянка е необходимост	Договорите и осигуровките не са толкова важни
A14-13. "Икономиката в сянка" е предпочитана от хората, които не уважават закона и държавността	0.879		
A14-14. "Икономиката в сянка" е тежко морално престъпление, защото накърнява социалните норми и разбирателството между хората	0.870		
A14-15. Проявите на "икономиката в сянка" трябва да се санкционират строго	0.855		
A14-10. "Икономиката в сянка" нанася сериозни щети на коректния бизнес	0.843		
A14-8. "Икономиката в сянка" удря по джоба на всички ни, защото всички хора сме свързани и ако някой нарушава правилата, страдат всички	0.798		
A14-11. "Икономиката в сянка" крие големи рискове, в това число преследване от закона	0.731		
A14-12. "Икономиката в сянка" погазва законите и дава предимства на нечестните и безскрупулните	0.724		
A15-4. "Икономиката в сянка": социално приемлив начин за правене на бизнес		0.836	
A15-2. "Икономиката в сянка": необходимост за оцеляването на бизнеса и гражданите		0.818	
A15-5. При криза "икономиката в сянка" спасява застрашените от фалит фирми		0.765	
A15-3. "Икономиката в сянка": допустимият нормативен „компромис“		0.754	
A15-6. "Икономиката в сянка": най-бързият начин да се работи с печалба		0.611	
A15-9. Изплащането на здравни и социални осигуровки върху по-ниско заплащане от действителното:		0.610	
A14-2. Да не те осигуряват не е кой знае каква беда			0.843
A14-1. Да работиш без договор не е кой знае какво нарушение			0.821
A14-3. Няма смисъл да те осигуряват, защото в крайна сметка пенсиите са много ниски			0.798
A14-6. Не е толкова важно дали имаш договор, а колко пари ти влизат в джоба в края на месеца			0.640
A14-5. И работодателят, и работникът имат сметка да се разберат помежду си и да не плащат данъци			0.624

	Прекомерна административна тежест и бюрокрация	Неадекватни и неефективни системи за социално осигуряване, здравеопазване и пенсиониране	Липса на достатъчно морал в обществото
Б2-3. Чести промени в законовите и подзаконовите актове, касаещи възникването и реализирането на трудови правоотношения	0.776		
Б2-5. Административна тежест и тежка бюрокрация за прилагането на трудовото и осигурително законодателство	0.773		
Б2-12. Множество регулации и правила, което затруднява тяхното познаване и коректно спазване	0.764		
Б2-2. Чести промени в законовите и подзаконовите актове, касаещи стартирането и реализирането на бизнес дейности	0.763		
Б2-13. Злоупотреби с разпоредби от трудовото и осигурителното законодателство, създаващи нови форми на заетост	0.751		
Б2-11. Твърде много бюрокрация и неефективна бюрокрация	0.741		
Б2-1. Пропуски и "вратички" в трудовото и осигурителното и фискалното законодателство	0.736		
Б2-7. Неефективно прилагане на закони и разпоредби	0.722		
Б2-9. Липса на компетентност на официалните институции (законодателна власт, бюрокрация, съдилища)	0.706		
Б2-14. Липса на регулации по отношение на временната и краткосрочната заетост	0.648		
Б2-6. Бюрократична, утежняваща система за изплащане на обезщетенията	0.633		
Б2-8. Неспособност или нежелание да се защитят правата на собственост	0.623		
Б2-4. Високи данъчни разходи за стартиране на бизнес дейност (в това число, тежки разрешителни режими)	0.620		
Б1-7. Неадекватност на системата за социално осигуряване и пенсионната система		0.777	
Б1-6. Ниско качество на здравната система		0.748	
Б1-4. Изостаналост и ниско качество на професионалното образование от потребностите на реалната икономика		0.719	
Б1-5. Недостиг на лица с квалификация по ключови за българската икономика професии		0.712	
Б2-15. Неадекватна политика за доходите на национално и локално равнище		0.689	
Б2-30. Недоверие и ниски оценки за пенсионната система		0.683	
Б2-31. Недоверие и ниски оценки за системата за здравеопазване		0.679	
Б1-2. Слабо развит пазар на труда		0.649	
Б2-27. Нисък данъчен морал на повечето хора у нас			0.732
Б2-25. Стереотипи, че плащането на данъци и осигуровки в непълен размер е приемливо за обществото			0.692
Б2-24. Нагласи и стереотипи за "надхитряване" на държавата			0.667
Б2-28. Склонност на хората към "хитруване" и заобикаляне на законите и регулациите			0.660
Б2-26. Широко приемане и толериране на незаконната работа, като следствие от ниското уважение към държавността			0.646

	Нисък стандарт на живот (бедност)	Липса на достатъчно контрол и санкции	Висока безработица и несигурност	Не-коректни работодатели
Б2-35. Непознаване на основни трудови и осигурителни права от наетите лица				
Б3-7. В семейството има безработен/ безработни	0.789			
Б3-12. Тежка болест в семейството	0.725			
Б3-6. В семейството има деца, под 18 години	0.714			
Б3-11. Продължителна невъзможност да се намери подходяща работа	0.688			
Б3-9. Загуба на работа (уволнение, фалит,затваряне на предприятие и др.)	0.688			
Б3-14. Наличие на дългове, заеми, кредити, ипотечи, наеми	0.685			
Б3-5. В семейството има възрастни хора, с ниски доходи	0.663			
Б3-10. Преместване в ново населено място и невъзможност да се намери работа	0.660			
Б3-13. Загуба на член на семейството	0.628			
Б3-4. Доходите на семейството не достигат за покриване на текущите разходи	0.605			
Б1-11. Прекалено ниски санкции и последствия при установяване на такива нарушения		0.832		
Б1-12. Липсата на санкции за наеманите лица, което ги прави по-смели в нарушаването на трудовото и осигурителното законодателство		0.798		
Б1-10. Нисък риск за установяване на нарушенията на трудовото и осигурителното законодателство		0.784		
Б1-9. Слабо развит капацитет на държавата за осъществяване на одити и контрол		0.713		
Б1-8. Неефективен контрол от страна на държавата		0.705		
Б2-18. Високи нива на продължително безработните			0.852	
Б2-19. Нестабилност и несигурност на работното място			0.845	
Б2-20. Търсене на работа на всяка цена			0.739	
Б2-21. По-трудното намиране на работа поради КОВИД пандемията			0.711	
Б2-17. Наличието у нас на големи дялове работещи "бедни"			0.697	
Б1-1. Липса на стабилни, работещи "на светло" предприятия в населеното място				0.645
Б1-3. Ниски заплати в предприятията, които предлагат постоянна и законна работа				0.640
Б3-2. Липса на стабилни предприятия в града, работещи в светлата част на икономиката				0.640
Б3-3. Ниски заплати в предприятията, които предлагат постоянна и законна работа				0.635
Б3-1. Висока безработица в населеното място				0.610

Част от икономиката в сянка

	Брой	Дял, %
0 Не	1090	60.6
1 Да	710	39.4
Total	1800	100.0

Работа без договор - лично на вас

	Брой	Дял, %
1.00 Да	447	63.0
2.00 Не	263	37.0
Общо	710	100.0

Доплащане "на ръка" на необлагаема сума, при сключен договор за по-ниска сума - лично на вас

	Брой	Дял, %
1.00 Да	514	72.4
2.00 Не	196	27.6
Общо	710	100.0

Осигуряване върху по-малка сума от реално получаваната - лично на вас

	Брой	Дял, %
1.00 Да	512	72.1
2.00 Не	198	27.9
Общо	710	100.0

Връзка на независимите променливи (и групи от фактори) с участие на респондента в сенчестата икономика

	B	Sig. (приемаме p < 0.05 за стат. значимо)	Exp(B)
H1. Пол(1)	-0.239	0.076	0.787
H2. Възраст	-0.013	0.003	0.988
H3. Каква най-висока степен на завършено образование имате	-0.297	0.000	0.743
H5. Вашият брутен средно месечен доход през последната една година	-0.082	0.000	0.921
Фактори А: Икономиката в сянка е незаконна	0.436	0.000	1.547
Фактори А: Икономиката в сянка е необходимост	-0.308	0.000	0.735
Фактори А: Договорите и осигуровките не са толкова важни	-0.805	0.000	0.447
Фактори Б: Прекомерна административна тежест и бюрокрация	-0.506	0.000	0.603
Фактори Б: Неадекватни и неефективни системи за социално осигуряване, здравеопазване и пенсиониране	0.411	0.000	1.508
Фактори Б: Липса на достатъчно морал в обществото	-0.186	0.011	0.831
Фактори Б: Нисък стандарт на живот (бедност)	-0.185	0.019	0.831
Фактори Б: Липса на достатъчно контрол и санкции	-0.150	0.040	0.861
Фактори Б: Висока безработица и несигурност	-0.361	0.000	0.697
Фактори Б: Некоректни работодатели	-0.080	0.276	0.923

Променлива	Относително тегло	Абсолютно тегло
Фактори А: Договорите и осигуровките не са толкова важни	31%	0.09
Фактори Б: Висока безработица и несигурност	11%	0.03
Каква най-висока степен на завършено образование имате	10%	0.03
Фактори Б: Прекомерна административна тежест и бюрокрация	9%	0.03
Вашият брутен средно месечен доход през последната една година	9%	0.03
Фактори А: Икономиката в сянка е незаконна	8%	0.02
Възраст	7%	0.02
Фактори Б: Неадекватни и неефективни системи за социално осигуряване, здравеопазване и пенсиониране	5%	0.02
Фактори А: Икономиката в сянка е необходимост	4%	0.01
Фактори Б: Нисък стандарт на живот (бедност)	3%	0.01
Фактори Б: Некоректни работодатели	2%	0.01
Фактори Б: Липса на достатъчно морал в обществото	1%	0.00
Фактори Б: Липса на достатъчно контрол и санкции	1%	0.00
Пол	0%	0.00
	100%	0.30

		Част от икономиката в сянка			
		Не		Да	
		Брой	Дял %	Брой	Дял %
Да работиш без договор не е кой знае какво нарушение	Изцяло съм съгласен	30	2.8%	109	15.4%
	Съгласен съм до известна степен	217	19.9%	321	45.2%
	Изобщо не съм съгласен	782	71.7%	269	37.9%
	Трудно ми е да преценя	61	5.6%	11	1.5%
	Общо	1090	100.0%	710	100.0%

		Част от икономиката в сянка			
		Не		Да	
		Брой	Дял %	Брой	Дял %
Да не те осигуряват не е кой знае каква беда	Изцяло съм съгласен	30	2.8%	104	14.6%
	Съгласен съм до известна степен	169	15.5%	264	37.2%
	Изобщо не съм съгласен	834	76.5%	326	45.9%
	Трудно ми е да преценя	57	5.2%	16	2.3%
	Общо	1090	100.0%	710	100.0%

		Част от икономиката в сянка			
		Не		Да	
		Брой	Дял %	Брой	Дял %
Каква най-висока степен на завършено образование имате	Без образование	0	0.0%	0	0.0%
	Начално образование	5	0.5%	18	2.5%
	Основно образование	120	11.0%	117	16.5%
	Средно общо образование	278	25.5%	279	39.3%
	Средно специално образование	304	27.9%	175	24.6%
	Висше/полувисше образование	383	35.1%	121	17.0%
	Общо	1090	100.0%	710	100.0%

БЛАГОДАРЯ ЗА ВНИМАНИЕТО

Гл. ас. д-р Александър Герганов
agerganov@gmail.com